

C HEMELPLATFORM VLINDERBALG

Op weg naar Lauwersoog kom je Nationaal Park Lauwersmeer binnen. Iets later op de route zie je langs het water een levensgrote uitsnede van de zeearend. Op hetzelfde punt vind je het hemelplatform van waaruit je prachtig uitkijkt over de Vlinderbalg, een zijtak van het Lauwersmeer. Het platform is niet eens zo heel hoog, maar geeft je net even een ander perspectief. Kijk over de rietrand heen en herken de vormen van de vroegere zeebodem. Het bijzondere aan deze toren is dat de zijwanden naar voren kunnen worden geschoven, zodat je geen stijve nek krijgt als je 's nachts naar de sterren wilt kijken. **Richting 6**

A ZOUTKAMP

Bij Zoutkamp denken de meeste mensen aan visserij en garnalen. In de late middeleeuwen werd hier echter nog zout gewonnen uit zoutveen. Hieraan dankt het dorp dan ook zijn naam. Daarna was het dorpje niet alleen een bruisende vissersplaats, maar door zijn strategische ligging ook een militaire verdedigings-schans. Door de afsluiting van de Lauwerszee verplaatste de vissersvloot zich, maar nog steeds ademt het dorp een maritieme sfeer, nu met horeca en een visserijmuseum. Maak daarom zeker even een rondje door het dorp, voordat je verdergaat met de route. **90 89 Richting 6**

B ZOUTKAMPERRIL

Toen er gedeeltes van het riviertje de Hunze werden rechtgetrokken, ontstond het water dat tegenwoordig het Reitdiep wordt genoemd. Het Reitdiep loopt van de stad Groningen via diverse wierdendorpen tot aan het Lauwersmeer. Het Reitdiep was tot de 19e eeuw de vaarverbinding van de stad Groningen naar de zee. Daarna namen het Damsterdiep en het Eemskanaal deze functie over. In het verlengde van het Reitdiep ligt de Zoutkamperril. Op het punt waar je nu staat heb je mooi uitzicht over het water dat kronkelend richting het Lauwersmeer stroomt. **Richting 6, volg bewegwijzering langs de route voor vogelkijkhut.**

D NATUUR OP ZANDPLAAT BALLASTPLAAT

Vanaf de Strandweg voert de route door de uitgestrekte natuur van het Lauwersmeergebied. Wilde paarden en Schotse Hooglanders zijn hier regelmatig te zien. Door de afsluiting veranderde de Lauwerszee in een zoetwatermeer. Drooggelegde delen raakten begroeid en een uniek natuurgebied ontstond. De schoonheid ervan is ook goed te ervaren tijdens een korte wandeling in het bos op de Ballastplaat, een voormalige zandplaat. Het activiteitencentrum van Staatsbosbeheer, het Lauwersnest, staat helemaal in het teken van vogels en duisternis. In 2016 is het Nationaal Park officieel uitgeroepen tot Dark Sky Park, een plek waar het donker genoeg is een heldere sterrenhemel te kunnen zien. Iets verderop ligt natuurvakantiepark Suyderoogh. **6 Richting 7**

E LAUWERSOOG

Het dorp Lauwersoog heeft zijn naam te danken aan de rivier op de grens van Groningen en Friesland, de Lauwers. De Museumhaven is een openluchtmuseum vol monumentale schepen die in de vorige eeuw het beeld op het water van Friesland en Groningen bepaalden. Iets verderop fiets je langs de echte haven van Lauwersoog. Aan het einde van de haven liggen vaak vele vissersboten. Nergens is de vis verser dan hier. Vanaf Lauwersoog heb je ook de mogelijkheid om de belevingstocht Lauwersom te lopen. Deze route verbindt het meer met de zee, met uitkijkposten op de dijk, een heel bijzonder vlonderpad en de waterspeeltuin bij restaurant het Booze Wijf. **5 Richting 4**

VVV GRONINGEN

Voor meer informatie over de stad en provincie ga je naar de VVV. Hier vind je onder andere een uitgebreid assortiment (fiets)routes in en om Groningen.

Grote Markt 29 (tegenover de Martinitoren)
0900 202 30 50 (€ 0,15 p.m.)
www.visitgroningen.nl

Deze uitgave is voor 2019-2020. Het Lauwersmeergebied is in ontwikkeling waardoor er in de toekomst wijzigingen kunnen optreden in de route.

COLOFON © 2019 TEKST: Studio Vuurvogel. SAMENSTELLING: Marketing Groningen. FOTOGRAFIE: Marketing Groningen. VERANTWOORDING: Alle gegevens zijn met grote zorgvuldigheid verzameld en verwerkt. Marketing Groningen kan achter met aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden. Opmerkingen over deze route? Mail naar info@marktgroningen.nl.

F SPUISLUIZEN

In 1970 werd de bouw van de spuisluzen afgerond, de sluisen aan het eind van de haven van Lauwersoog. Dit omvangrijke bouwwerk bestaat uit twaalf betonnen kokers door de zeedijk met elk een doorsnede van tien meter. Overtollig water dat vanuit de drie noordelijke provincies in het Lauwersmeer wordt geloosd, wordt bij eb met deze sluisen in de Waddenzee gespuid. Bij vloed of storm worden de sluisen afgesloten. De spuisluzen werden eerst de Lauwerssluisen genoemd, maar sinds 2007 zijn ze vernoemd naar R.J. Clevering. Dit was de voorzitter van het waterschap Hunsingo van 1955 tot 1979. **Richting 4**

G WADDENZEE WERELDERFGOED

Op dit punt kun je via een trapje de dijk op en uitkijken over de Waddenzee. Het is misschien niet direct zichtbaar, maar onder en vlak boven de waterspiegel bevinden zich ruim 10.000 soorten dieren, van groot tot piepklein, en zo'n 250 plantensoorten. Daarnaast maken elk jaar opnieuw zo'n tien tot twaalf miljoen trekvogels gebruik van het wadengebied. Door voortdurende werking van eb en vloed passen natuur, planten en dieren zich steeds maar weer aan de wisselende omstandigheden op het wad aan. Door deze unieke natuur en veelheid aan biotopen is de Waddenzee in 2009 door UNESCO tot Werelderfgoed verklaard. **Richting 4**

H BANTPOLDER

De Bantpolder is een weidegebied in beheer van Natuurmonumenten dat speciaal is ingericht voor watervogels en weidevogels. De kans is daarom groot dat je een kievit, grutto of scholekster ziet lopen. Door de glooiende oevers hebben zulke weidevogels het hier extra naar hun zin. In de winter wordt de Bantpolder bewoond door duizenden overwinterende ganzen. Om de polder aantrekkelijk te houden voor de vogels, is het natuurbeheer erop gericht om het open grasland te behouden. Zo graast er in de zomer bijvoorbeeld vee van boeren uit de omgeving. **4 45 46 maak met het kaartje in deze folder een rondje in Anjum.**

FIETS- EN WANDELROUTE
**RONDJE
LAUWERSMEER**
BELEEF DE WADDEN

NL
2019-2020
± 43 km

ER GAAT NIETS BOVEN
GRONINGEN

ER GAAT NIETS BOVEN
GRONINGEN

NATIONAAL PARK LAUWERSMEER

Het Lauwersmeer ontstond toen in 1969 de Lauwerszee van de Waddenzee werd afgesloten. De afsluiting en het zoete water maakten van het meer een omgeving waar water, planten, dieren en mensen op een bijzondere manier samenkwamen.

Sinds 2003 is het Lauwersmeergebied een Nationaal Park. Met een rondje om het Lauwersmeer zie je letterlijk alle kanten van dit unieke gebied, zowel in Groningen als in Friesland. De route heeft een lengte van 43 kilometer. Het gebied is in 2016 uitgeroepen tot Dark Sky Park.

I TERPDORP ANJUM

Het dorp Anjum is omstreeks het jaar 1000 gebouwd op een terp. Terpen zijn de Friese variant van wierden, de door mensen opgeworpen heuvels waarop werd gewoond totdat dijken de bescherming tegen hoog water overnamen. Ook de provincie Groningen is bezaaid met zulke woonheuvels. Het wierdenlandschap is een van de oudste cultuurlandschappen van Noordwest-Europa. De Michaëlkerk staat bovenop de terp van Anjum. De kerk stamt uit de 12e eeuw en is gebouwd met tufsteen.

46 Richting 13

J OOSTMAHORN - DE SKÂNS

Al in de vroege 16e eeuw is op kaarten bij Oostmahorn een omwalde vesting te zien. Deze vesting lag erg strategisch op een landpunt waarvandaan de watertoeegangen tot zowel Dokkum als Groningen bewaakt konden worden. In deze eeuw kreeg de Lauwerszee ook steeds meer last van kapers en smokkelaars. Vlak daarna brak de Tachtigjarige Oorlog uit en had Oostmahorn wel andere zaken om zich druk over te maken dan piraterij. Enkele eeuwen later, toen het Lauwersmeer ontstond, sloeg Oostmahorn een heel andere weg in, namelijk die van toerisme en recreatie. Inmiddels bestaat het dorp voornamelijk uit drie vakantieparken. Richting 13

K EZUMAZIJL EN GEMAAL DONGERDIELEN

Het kleine buurtschap Ezumazijl telt zeven rijksmonumenten, waaronder de sluis en het gemaal. De sluis, oftewel de Ezumazijl, is een spui- en keersluis uit 1672. Hij doet dienst als sluis van water dat in verbinding staat met het Lauwersmeer. In 1931 werd de sluis vernieuwd. Er werd toen ook een gemaal bijgebouwd: gemaal Dongerdiepen. Dit gemaal heeft drie pompen die gezamenlijk iedere minuut een miljoen liter water kunnen verplaatsen van de polder naar het Lauwersmeer. Zodra het water een bepaalde hoogte bereikt, begint het gemaal automatisch met pompen. 13 Richting 50

L UITKIJKPUNT EZUMAKEEG

Aan de noordkant van de weg ligt het uitkijkpunt Ezumakeeg Noord. Kom tot rust op de vogelkijkbank en geniet van het schouwspel van de vogels. In de winter rond half vijf als de zon ondergaat, scheren hier duizenden brandganzen vlak over je hoofd om in het meer te gaan slapen.

M VOGELKIJKHUT SYLKAJÛT

Ook de Friese oever van het Lauwersmeer is een genot voor vogelliefhebbers. Vanuit de Sylkajût kijk je uit over het Lauwersmeer en kun je diverse vogels spotten. Vooral in het voorjaar en najaar, tijdens de vogeltrek, kun je hier bijzondere vogels zien. Vaak gezien zijn bijvoorbeeld de grauwe franjepoot, de grauwe gors, de gestreepte strandloper en de zeearend. Maar ook allerlei eenden, zwanen en steltlopers zwemmen, lopen en vliegen hier graag rond. Langs het fietspad zie je vooral buizerds en andere roofvogels die vanaf een paaltje hun territorium bespieden. 50 83 Richting 85

N DOKKUMER NIEUWE ZIJLEN

Het water waar je net overheen bent gekomen is het Dokkumergrootdiep. Hier gaat een wandelpad door het bos via de jachthaven Lunegat naar het fietspad Dokkumer Nieuwe Zijlen/Zoutkamp. Begin 18e eeuw gingen er steeds meer stemmen op dat het Dokkumergrootdiep afgesloten moest worden in verband met overstromingsgevaar. In 1729 waren de Dokkumer Nieuwe Zijlen klaar. De sluis bestaat uit drie sluiscolken; twee voor schepen en één alleen om water te kunnen spuien in de Lauwerszee. De voltooiing van de sluis werd gevierd met een gedenkteken naast de sluis met de tekst: "ter ewiger gedagtenis van de overdijking van t Dokkumerdiep". Tot 1969 deden de Dokkumer Nieuwe Zijlen dienst als zeesluizen. Na de afsluiting van de Lauwerszee verloren ze hun functie. 85 84

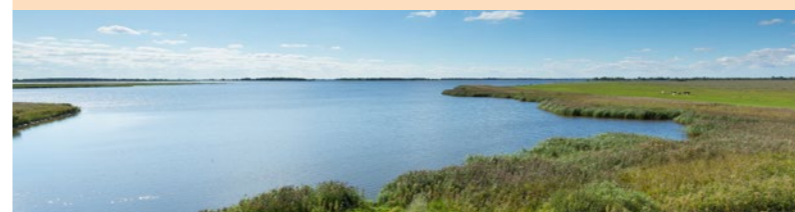
LEGENDA

- uitkijpunten
- horecagelegenheden
- hoofdwegen
- overige wegen
- fiets- en wandelpaden
- parkeerplaatsen
- natuurgebied
- bos
- plaatsen
- fiets- en wandelroute
- fietsknooppunten
- verwijzing tekst naar plattegrond

O KOLLUMERWAARD

De Kollumerwaard aan de zuidkant van het Lauwersmeer is een uitgestrekt gebied met grasland, moerassen, rietvelden en watervlaktes. Net als de rest van Nationaal Park Lauwersmeer is de Kollumerwaard populair bij grauwe ganzen en roofvogels zoals buizerds, torenvalken en kiekendieven. Mogelijk zie je ook een zilverreiger vliegen of stilletjes in het water staren. De kans is daarnaast groot dat je een kudde Schotse hooglanders of konikpaarden ziet grazen. De natuur mag hier helemaal haar gang gaan. Richting 85 in Groningen.

P VOORMALIG SCHIETERREIN

Verschillende terreinen rondom het Lauwersmeer worden of werden vroeger als militair oefenterrein gebruikt. In de buurt van Lauwersoog ligt zelfs Marnehuizen, het grootste militaire oefendorp van Europa. Dit deel van de Kollumerwaard is een voormalig schietterrein. Het was al helemaal ingericht om gebruikt te gaan worden als schietbaan, maar werd op het laatste moment toch overbodig verklaard. In 1999 werd het terrein daarom overgedragen aan Staatsbosbeheer. Inmiddels is ook dit deel van de Kollumerwaard helemaal ingericht als natuurgebied met uitgestrekte rietvelden, stukjes ondiep water, uitkijpunten en toeristische paden. Langzaam maar toch wint de natuur terrein en kan Nationaal Park Lauwersmeer steeds verder floreren. 85 90